

властивості товару, робіт (послуг) може залежати не тільки здоров'я, але й життя фізичних осіб. Інформація про товар, роботи (послуги) повинна бути достовірною, повною, зрозумілою для сприйняття особою, що не володіє спеціальними технічними та ін. глибокими знаннями у певній галузі. Ненадання інформації про товари, роботи (послуги) чи надання неповної чи недостовірної інформації є одним з порушень у споживчій сфері.

Література

1. Косінов С.А. Теоретичні проблеми захисту прав споживачів в Україні за договором купівлі-продажу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 – Х., 1999.- 20с.
2. Кагал Т.О. Організаційно-правові питання забезпечення захисту прав споживачів в сфері якості товарів : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – К., 1998.- 20с.
3. Готін О.М. Кримінальна відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки (проблеми теорії та практики): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 – К., 2003.- 21с.
4. Осетинська Г.А. цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 – К., 2006.- 20с.
5. Погорілко В.Ф. Права та свободи людини та громадянина в Україні. – К.:Ін-юре, 1997.-С.35-39.
6. Конституційне право України/За заг. ред. П.М. Рабіновича. – К.:Ін Юре, 1997. – С.29.
7. Малько А.В. Право громадянина на інформацію//Общественные науки и современность. – 1995. - № 5. – С.58.
8. Хижняк В.С. Право человека на информацию. – Саратов:Изд-во Саратовского ун-та, 1998. – С.10.
9. Тиновицкая И.Д. Право на информацию и механизм его реализации. //Труды института законодательства и сравнительного правоведения. – М., 1992. - №52. – С.29.
10. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів: Затверджені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р./Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1999. - №6.
11. Дмитриева О.В. Ответственность без вины в гражданском праве. – Воронеж, 1998. – С.71-72.
12. Новий тлумачний словник української мови в 3-х томах. – К.:АКОНІТ, 2007. – Том 2. – С.347.
13. Новий тлумачний словник української мови в 3-х томах. – К.:АКОНІТ, 2007. – Том 2. – С.598.

РОЗВИТОК АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Кугай І.П.

Науковий керівник к.е.н., доцент Гуцаленко Л.В.

В даній статті наведені основні напрямки розвитку аудиторської діяльності в Україні. Розглянуто функціонування організацій, які сприяють ефективному розвитку аудиту. Висвітлено основні вимоги та головні кваліфікаційні характеристики сучасного аудитора в Україні.

Вступ. Невід'ємним елементом державного регулювання економіки є система економічного контролю. В умовах існування в Україні державної та кооперативної форми власності система контролю була підпорядкована меті збереження та ефективного використання державних ресурсів. Розвиток ринкових відносин, який супроводжувався виникненням підприємств недержавної форми власності, потребував реорганізації системи контролю: появи адекватних форм та суб'єктів контролю. За аналогією з закордонним досвідом адекватною формою контролю діяльності підприємств недержавної форми власності був визнаний в Україні аудит. Перехід до ринкових відносин в Україні в 90-х роках розпочався раптово з розпадом СРСР, без поступового розвитку, з елементами суб'єктивного прийняття рішень з «насаджування» елементів ринкової економіки. Тому на початку цього переходу країна не мала ні законодавчої бази з аудиту, ні методичних матеріалів, ні наукової літератури, ні кваліфікованих кадрів, ні системи вузівської підготовки [3].

Постановка проблеми. Підсумки більш як 15-річного розвитку аудиту показують, що в Україні вже в основному сформувалась національна система аудиту, яка є аналогом подібних систем країн з ринковою економікою. Прийнято Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 року та ряд законодавчих і урядових документів щодо організації, регулювання і проведення аудиту в господарюючих суб'єктах. З 2004 р. відповідно до вимог СОТ та ЄС міжнародні стандарти аудиту діють як націоналі. Проїшла апробація системи підготовки і атестації аудиторів, проходить процес їх переатестації.

Сьогодні в Україні з'явилася низка публікацій з досліджуваної проблеми [2-5], які здебільшого висвітлюють методiku проведення організації аудиту в Україні. Розвиток аудиторської діяльності в Україні вивчають такі вітчизняні науковці: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Н.І. Дорош, О.А. Петрик, В.С. Рудницький, В.Я. Савченко, Б.Ф. Усач, В.О. Шевчук.

Проте, незважаючи на значну кількість праць, присвячених розвитку аудиту в Україні, існує ще багато проблем, тому вивчення їх є актуальним і потребує подальшого дослідження й аналізу.

Сучасна тенденція простого копіювання в Україні певних моментів зарубіжного досвіду без глибокого розуміння загальної системи контролю в певній зарубіжній країні призводить до використання терміну “аудит” без належного розуміння цього поняття. Тому формування національної системи аудиту потрібно здійснювати з урахуванням особливостей вітчизняної економіки.

Основні результати досліджень. Забезпечення гарантованих Конституцією прав володіти, користуватися та розпоряджатися приватною власністю, становлення громадянського суспільства, економічною основою якою вона є, обумовлює виникнення та посилює актуальність розвитку незалежного

контролю. Однією із найважливіших його форм є аудит.

На етапі становлення багатокладної економіки велику роль відіграють державні органи управління. Аудит обслуговує систему управління та обліку підприємств і регламентується значною мірою державою. Однак вплив держави на розвиток аудиту має бути меншим і стосуватись тільки законодавчого регулювання, нормативно-методичного забезпечення виконання законодавчих актів та допомоги в організації підготовки кадрів державними навчальними закладами.

З метою сприяння розвитку, вдосконаленню та уніфікації аудиторської справи в країні в 1993 р. було створено незалежний самостійний орган - Аудиторську палату України (АПУ), головним завданням якої є сприяння розвитку аудиту в країні, вирішення на єдиній методологічній основі принципових питань аудиторської діяльності в Україні, створення регіональних відділень АПУ.

Відповідно до чинної редакції Закону України "Про аудиторську діяльність" поряд із професійними аудиторами, делегованими аудиторським загалом, до складу АПУ входять представники Міністерства фінансів, Міністерства юстиції, Міністерства економіки, Державної податкової адміністрації, Національного банку, Державного комітету статистики, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, Рахункової палати та Державної контрольно-ревізійної служби України. Аудиторська палата є незалежним органом, що здійснює регулювання аудиторської діяльності. Її функціонування являє собою модель взаємодії професійних аудиторів та представників вказаних державних органів [1].

Повноваження Аудиторської палати України визначаються Законом України "Про аудиторську діяльність" та Статутом Аудиторської палати України.

Вона виконує низку функцій, найважливіші з яких стосуються регулювання аудиторської діяльності.

Протягом усього періоду функціонування Аудиторської палати її діяльність демонструє приклад того, як має будуватися взаємодія державних та недержавних інститутів при виконанні контрольних функцій у загальнонаціональних масштабах. Така взаємодія органів незалежного та державного контролю дуже цінна тим, що знаходить прояв як у законодавчо визначених функціях (сертифікація, нормативно-методичне регулювання аудиту, реєстрація аудиторів тощо), так і в чергових та позачергових з'їздах аудиторів, численних науково-практичних конференціях і семінарах, які проводяться в столиці та регіонах України.

Виходячи з аналізу положень Закону України «Про аудиторську діяльність» та Статуту Аудиторської палати України можна зробити висновок, що вона створюється і функціонує як незалежний, самостійний орган на засадах самоврядування, є юридичною особою, веде відповідний облік та звітність [1].

У Києві 14 лютого 1992 р. на з'їзді аудиторів було прийнято Статут громадського об'єднання громадян, які здійснюють аудиторську діяльність - Спілки аудиторів України (САУ), метою діяльності якої було визнано об'єднання зусиль аудиторів для захисту своїх законних прав та інтересів і сприяння розвитку аудиторської діяльності. Головами Спілки аудиторів у свій час були обрані проф. В.В. Сопко, О.В. Кужель, проф. І.І. Пилипенко.

У даний час вона охоплює більше половини сертифікованих аудиторів. Створені, у 25 регіонах країни, територіальні відділення Спілки аудиторів мають значний досвід організації незалежного контролю на самоврядних засадах. Вони демонструють уміння налагодити фахову взаємодію з замовниками, колегами-аудиторами, контролюючими інститутами, органами державної влади і місцевого самоврядування [3].

Спілка аудиторів України є громадською організацією аудиторів України, яка повинна мати фіксоване індивідуальне членство в особі окремих аудиторів або їх колективів. Статут Спілки аудиторів України затверджено 04.06.1992 р.

Спілка аудиторів України, покликана, з одного боку, впливати на поліпшення діяльності національної системи аудиту, а з іншого - забезпечувати соціальний захист своїх членів, створюючи для цього відповідні фонди [4].

У 1996 р. бухгалтерами та аудиторами України засновано ще одну професійну організацію — Федерацію професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ). Членами цієї організації можуть бути особи з вищою освітою за фахом та стажем роботи в сфері бухгалтерського обліку й аудиту не менш як два роки, а асоційованими членами — бухгалтери та аудитори за таких самих умов при здачі іспитів.

Мета ФПБАУ — сприяння підвищенню престижу професії, створення стандартів бухгалтерського обліку, розробка положень професійної етики та професійної освіти. Передбачається сертифікація членів ФПБАУ, для чого потрібно скласти кваліфікаційні іспити [6].

Ряд провідних аудиторів підтримують створення єдиної професійної організації. Вони вважають, що для збереження чистоти професії, підняття авторитету аудиту потрібна саме така організація, яка функціонуватиме як регулююча структура, що є вимогою часу.

Діяльність аудиторських фірм регламентується в першу чергу Законом України «Про аудиторську діяльність». Відповідно до ст. 3 Закону «аудиторська діяльність включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудиту) та надання інших аудиторських послуг». Аудиторські послуги надаються у формі аудиторських перевірок (аудиту) та пов'язаних з ними експертиз, консультацій з питань бухгалтерського обліку, звітності, оподаткування, аналізу фінансово-господарської діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення підприємницької діяльності фізичних та юридичних осіб [1].

Аудиторські послуги можуть бути надані тільки аудитором або аудиторською фірмою, які зареєстровані в Реєстрі АПУ.

Суб'єктами аудиторської діяльності можуть бути лише аудиторські фірми або приватні аудитори.

Аудиторські фірми можуть створюватися на основі будь-яких форм власності. Проте, при формуванні статутних документів слід дотримуватись спеціальних вимог Закону "Про аудиторську діяльність". Так, загальна частка засновників (учасників, акціонерів) аудиторської фірми, які не є аудиторами, в статутному фонді не може перевищувати 30 відсотків. Аудиторській фірмі дозволяється здійснювати аудиторську діяльність тільки за умови, якщо в ній працює хоча б один сертифікований аудитор. Керівником фірми може бути тільки сертифікований аудитор [1].

Забороняється займатися наданням аудиторських послуг органам державної виконавчої влади, виконавчим органам рад народних депутатів, контрольно-ревізійним установам, що мають державно-владні повноваження, а також окремим особам, яким законами України заборонено здійснювати підприємницьку діяльність.

Аудит проводиться на підставі договору між аудиторською фірмою (аудитором) та замовником. Аудиторські послуги у вигляді консультацій можуть надаватись на підставі договору, письмового або усного звернення замовника до аудиторської фірми (аудитора).

Індивідуальна аудиторська діяльність передбачає діяльність аудитора-односібника, який має сертифікат, що підтверджує фахову підготовку для здійснення аудиту. Такий аудитор виступає як приватний підприємець [6].

Замовник має право вільного вибору аудиторської фірми (аудитора) та зобов'язаний створити належні умови для якісного виконання аудиту.

Єдиним в Україні науково-методичним центром у сфері аудиту більш як 10 років є Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність», постанови Верховної Ради та розпорядження Кабінету Міністрів у навчальному закладі створено Національний центр обліку та аудиту. Це єдиний в країні підрозділ, на який згідно з урядовим рішенням покладено здійснення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів та аудиторів, розроблення й видання методичних і навчальних посібників з обліку, аналізу, аудиту та аудиторської діяльності [2].

Упродовж періоду становлення й розвитку національної системи аудиту видано колективні та одноосібні монографії, започатковано видання нового покоління підручників і навчальних посібників з аудиту, опубліковано численні наукові статті з проблематики незалежного аудиту у періодичних фахових виданнях, започатковано видання професійного журналу, захищено дисертації на здобуття наукових ступенів докторів та кандидатів економічних наук. У практику аудиторської діяльності впроваджено низку вагомих результатів наукових досліджень з методології та організації аудиту, що не мають аналогів як в Україні, так і в країнах СНД.

Значна частина аудиторської діяльності відбувається з ініціативи господарюючих суб'єктів, які мають потребу в аудиторських послугах. У зв'язку з цим здійснюються тематичні та вибіркові аудиторські перевірки актуальних питань підприємницької діяльності, економіко-правовий аналіз установчих документів і бізнес-планів, фінансовий аналіз бухгалтерської звітності, консультації тощо.

За 16 років набула розвитку інфраструктура незалежного аудиту. Система аудиту у даний час охоплює: аудиторів, які надають професійні послуги у складі аудиторських фірм, та аудиторів-підприємців, які діють одноосібно, зареєструвавши свою аудиторську діяльність. Крім того, в аудиторських фірмах працюють фахівці з бухгалтерського обліку, питань економіки, фінансів, оподаткування, господарського права та інші співробітники, що працюють під керівництвом сертифікованих аудиторів. До аудиторського загалу належить контингент представників внутрішнього аудиту, який набуває поширення в банках, акціонерних товариствах, холдингових компаніях, інвестиційних фондах та інших корпоративних структурах [3].

Чисельність діючих в Україні аудиторів (яка все ще не відповідає об'єктивно необхідним потребам) є значно меншою від штатної чисельності працівників державних органів фінансового контролю, проте не поступається за якісним рівнем фахового контингенту, а за деякими показниками перевищує його. На сьогодні аудиторів представляють найкваліфікованішу складову економістів України. Кожен сертифікований аудитор має вищу освіту, не менше трьох років безперервного стажу практичної роботи, володіє досвідом бухгалтерського обліку та аудиту за вимогами міжнародних стандартів, а також знаннями з економічного аналізу, оподаткування, господарського права [5].

Аудитори — це справжня еліта серед сучасних економістів. Дедалі більше українських аудиторів проходять стажування за кордоном, здобувають сертифікати міжнародного зразка. Окремі з них визнані не лише в Україні, а й за її межами, а саме Н.І.Гаєвська, В.І.Драч, А.Г.Жиліна, Т.М.Зацерковна, Ю.О.Кілару, М.Л.Крапивко, В.Ю.Лісіна, В.М.Тарас, В.К.Цурій, Н.А.Чорна. До аудиторського загалу належать і такі відомі професори, як Ф.Ф.Бутинець, О.Ю.Редько, В.В.Сопко та інші.

Здійснення незалежного контролю та надання послуг в сучасних умовах вимагають від аудиторів підприємливості, мобільності, адаптованості, а водночас покладають на них високу відповідальність за результати професійної діяльності. Тому окрім фахових знань вони постійно вдосконалюють володіння комп'ютерною технікою, іноземними мовами, юриспруденцією тощо.

Практикуючими аудиторами є відомі професори, викладачі та науковці. Ефективне поєднання теорії з практикою дає змогу їм видавати монографії, підручники, навчальні та практичні посібники, публікувати статті з актуальних проблем аудиту, що викликають фахову зацікавленість [5].

Підтриманню належної морально-психологічної атмосфери серед аудиторського загалу сприяє Кодекс професійної етики аудиторів. Зростання етичних вимог до аудиторів зумовлюється тим, що суспільна довіра надає загальнодержавної ваги статусу та професії аудитора. Відтак його роль і діяльність впливають на економічну стабільність та фінансову захищеність членів суспільства.

Поряд із розвинутою інфраструктурою та кваліфікованими фахівцями національна система аудиту має апробоване нормативно-правове, інформаційно-методичне та програмно-технологічне забезпечення, яке оновлюється відповідно до потреб і вимог суспільно-господарської практики, що динамічно змінюється. Нині відбувається черговий етап удосконалення нормативного регулювання вітчизняного аудиту, обумовлений потребами застосування в Україні міжнародних стандартів аудиту як національних. Критерієм подальшого розвитку аудиту в Україні стає орієнтація на прийняті світовим співтовариством міжнародні вимоги до аудиторських перевірок і супутніх послуг.

Висновок. За період незалежності в Україні створено національну систему аудиту, покликану сприяти розвитку національного господарства та демократизації суспільного життя країни. Структура забезпечення й функціонування цієї системи продовжують удосконалюватися в міру підвищення ролі аудиту у забезпеченні самокерованості громадянського суспільства та сектора економіки, який є його основою.

Література

1. Закон України “Про аудиторську діяльність” №3126-ХІІ (З126-12) від 22.04.93 р. (зі змінами і доповненнями).
2. Бондар В.П. Удосконалення системи організації аудиторської діяльності в Україні // Формування ринкових відносин в Україні.-2008.-№9(88).-С.16-18.
3. Пилипенко І.І., Шевчук В.О. 15 років аудиту в Україні: досвід захисту інтересів суспільства і держави // Аудитор України.-2008.-№6(134).-С.16-20.
4. Пилипенко І.І., Шевчук В.О. Національна система аудиту: проблеми становлення і розвитку // Бухгалтерський облік і аудит.-2007.-№3.-С.5-12.
5. Редько О. Аудиторські послуги в Україні: перші кроки до ринку // Бухгалтерський облік і аудит.-2008.-№1.-С.48-55.
6. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Основи аудиту: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти.-Львів: “Новий Світ-2000”, 2002.-504 с.

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ

Кругт В. В.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Воронєцька І.С.

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти удосконалення організаційного механізму управління оборотним капіталом аграрного підприємства.

Вступ. Перехід економіки України до якісно нової моделі побудови економіки, яка передбачає реформування відносин власності та системи управління господарським механізмом, зумовлює необхідність нового підходу до поглибленого дослідження питань сутності оборотного капіталу і вивчення тих функцій, які він виконує у ринковому механізмі. Для вітчизняної економіки термін “оборотний капітал” є відносно новим. Більш звичним і застосованим є термін “оборотні кошти”, який фігурує у законодавчих і нормативних актах та у господарській практиці. Проте, в умовах інтеграції українських підприємств у міжнародний економічний простір виникає необхідність єдиного тлумачення і методології дослідження такої різнопланової економічної категорії як оборотний капітал з метою порозуміння різних суб’єктів господарської діяльності в межах країни та за її кордоном.

Дослідженням механізму управління оборотним капіталом присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених: І.Балабанова, У.Баумоля, І.Бланка, Б.Буркинського, Ю.Брігхейма, Д.Гороваго, В.Ковальова, О.Коновалової, Д.Мартіна, П.Мірошнікова, М.Міллера, В.Шеремета, А.Заїнчковського, А.Золотарьова, П.Осіпова, А.Поддєрьогіна, О.Стоянової, О.Терещенка, В.Фролова, Д.Орра, Д.Томкінса, тощо.

Постановка завдання. Мета даного наукового дослідження полягає в виявленні практичних аспектів удосконалення організаційно-економічного механізму управління оборотним капіталом аграрного підприємства.

Результати. Досліджуючи сутність оборотного капіталу необхідно враховувати три аспекти: політекономічний, управлінський і фінансовий.

Активи підприємства являють собою контрольовані ним економічні ресурси, сформовані за рахунок інвестованого в них капіталу, що характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю і здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких в процесі використання пов’язаний з факторами часу, ризику і ліквідності.

Зарубіжні науковці вбачають в оборотному капіталі фірми інвестицію в короткострокові активи – готівку, ліквідні цінні папери, товарно-матеріальні запаси і рахунки дебіторської заборгованості. Вони тлумачать оборотний капітал як сукупність активів та поточних зобов’язань, а їх різницю визначають як чистий (власний) оборотний капітал.

Недостатність джерел формування оборотних коштів призводить до недофінансування господарської діяльності та до фінансових ускладнень. Наявність зайвих джерел оборотних коштів на підприємстві сприяє створенню наднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей, відволіканню оборотних коштів з